

Ślązacy – Dr Tomasz Kamusella – „nielubiany” naukowiec

Tomasz Kamusella (ur. 1967 w Koźlu) – polski historyk i interdyscyplinarysta, zajmujący się dziejami i polityką językową Europy Środkowej oraz Śląska, teorią narodu i nacjonalizmu (szczególnie etnicznojęzykowego, integracją europejską, a także socjolingwistyką, jak i mniejszościami etnicznymi i narodowymi).

Życiorys

Ukończył filologię angielską na Uniwersytecie Śląskim, magisterium w zakresie literatury anglojęzycznej RPA na Potchefstroom University (obecnie North-West University) w RPA i europeistykę na Central European University w Pradze (obecnie w Budapeszcie). W 2001 roku uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych z zakresu nauk politycznych w Instytucie Zachodnim w Poznaniu. Od 2011 roku jest doktorem habilitowanym z zakresu kulturoznawstwa, obroniwszy habilitację w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie.

Działalność w samorządzie regionalnym

W marcu roku 1996 jako pierwszy w Polsce otrzymał nominację na stanowisko pełnomocnika wojewody do spraw integracji europejskiej z rąk wojewody opolskiego Ryszarda Zembaczyńskiego. Następnie w latach 1999-2002 był doradcą marszałka opolskiego do spraw współpracy z zagranicą.

Działalność naukowa i publikacje

W latach 2001-2007 pracował jako adiunkt w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Opolskiego, w okresie 2007-2010 w School of Languages, Literatures and Cultural Studies na Trinity College w Dublinie, a w roku akademickim 2010/11 w Katedrze Studiów Europejskich na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. Od 2011 roku zatrudniony jest w School of History na University of St Andrews w St Andrews w Szkocji.

Był stypendystą m.in. Europejskiego Instytutu Uniwersyteckiego we Florencji, John W. Kluge Center w Bibliotece Kongresu Stanów Zjednoczonych w Waszyngtonie, Instytucie Nauk o Człowieku w Wiedniu, Johann Gorfried Herder Institut w Marburgu, oraz w Slavic Research Center na Uniwersytecie Hokkaido w Sapporo.

Opublikował sto kilkadziesiąt artykułów dotyczących różnych aspektów nacjonalizmu, polityki językowej, integracji europejskiej oraz dziejów Europy nowożytnej. Zaproponował, a następnie prowadził do 2010 roku dział anglojęzyczny o tytule Specific Nationalisms w półroczniku PAN *Sprawy Narodowościowe. Seria Nowa*. Założył, i wspólnie z Krzysztofem Jaskułowskim redaguje serię książkową Nationalisms Across the Globe publikowaną przez Wydawnictwo Peter Lang. Ostatnio zajmuje się wpływem polityki na myślenie o językach oraz udziałem filologii w procesach narodotwórczych.

Emigracja

W roku 2001 obronił doktorat w Poznaniu. Rada Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Opolskiego, po liście Moniki Gruchmanowej aby odebrać mu tytuł doktora, debatowała nad "niepoprawną interpretacją polskiej historii Śląska" w jego doktoracie, czyli dlaczego Kamusella jest naukowcem, a nie sługusem aktualnej władzy. W roku 2004, po tym jak w *Polsko-angielsko-niemiecki glosariusz regionalny Województwa Opolskiego / The Polish-English-German Glossary of the Regional Terminology of the Opole Voivodeship*. 2004. Opole: Oficyna Piastowska ukazała się informacja, że do roku 1992 (czyli momentu ratyfikacji układu granicznego z roku 1990) w świetle prawa międzynarodowego status powojennej granicy polsko-niemieckiej nie był w pełni uregulowany, a Bonn ją również nie w pełni uznawał, Urząd Marszałkowski wraz z Uniwersytetem Opolskim publicznie potępiły go za ujawnienie tego faktu. Wraz z walnym udziałem obydwu tych instytucji rozwinęła się ogólnopolska nagonka medialna mająca zniszczyć publiczny wizerunek Kamuselli jako naukowca i samorządowca. Nie dano mu możliwości obrony, a on w tym czasie przebywał na stypendium naukowym w USA. Zaatakował go także obecny poseł mniejszości niemieckiej Ryszard Galla, natomiast nakład tej książki w zdecydowanej większości został zmielony, zaś w Bibliotece Narodowej w Warszawie przez lata obowiązywał zakaz wypożyczania jej. Książka ta ponownie została wydana przez Narodową Oficynę Śląska pod tytułem *Polsko-angielsko-niemiecki glosariusz regionalny / The Polish-English-German Regional Glossary*. 2006. Zabrze: NOS, 160 s; ISBN 978-83-60540-53-4. Poseł R. Galla nigdy publicznie nie przeprosił T. Kamusellę, zrobił to jedynie prywatnie.

Próby usunięcia Kamuselli z uczelni, jako nie mające żadnych podstaw prawnych, nie powiodły się ani w 2001 ani w 2004 roku. Lecz ze względu na nie sprzyjającą atmosferę do pracy i prowadzenia badań, Kamusella przeniósł się wpierw do najbardziej renomowanego oraz najstarszego uniwersytetu irlandzkiego Trinity College w Dublinie, a następnie do najlepszej i również najstarszej szkockiej uczelni, University of St Andrews. T. Kamusella po stypendium w Bibliotece Kongresu w USA zachęcał, a następnie pomagał przy wpisywaniu języka śląskiego na tzw. listę języków świata i nadaniu kodu ISO 639-3.

Razem z A. Rocznikiem napisał pierwszy artykuł naukowy po śląsku *Sztandaryzacyjo ślōnskij godki* opublikowany w Tartu w Estonii w 2011 w ramach książki *Lingwokulturnoje prostranstwo Sowriemiennoj Jewropy czieriez prizmu małych i bolszych jazykow* wydanej dla uczczenia 70 rocznicy urodzin prof. Aleksandra

Dimitriewicza Duliczenko, który zajmuje się językami Europy Wschodniej i Środkowej i jest światowym autorytetem w tej dziedzinie.
Już niedługo Narodowa Oficyna Śląska wyda *Kreol górnośląski* w językach: angielski, francuski, niemiecki, polski, śląski.

Książki w języku angielskim

- The and Their Language: Between Germany, Poland and Szlonzokian Nationalism / Szlonzocy (Ślązacy) i ich język pomiędzy Niemcami, Polską a szlonzkim (śląskim) nacjonalizmem*. 2009. Zabrze: NOS, 122 s; [ISBN 978-83-60540-93-0](#). *The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe* (Foreword by Professor Peter Burke). 2008. Basingstoke, Wielka Brytania: Palgrave, 1168 s; [ISBN 978-0-230-55070-4](#) & [ISBN 0-230-55070-3](#). (Wydanie w miękkiej okładce w roku 2012.)
Recenzja: Balázs Apor. 2010. *Ab Imperio*. Nr 2 (s 36-40). [Kazań](#), [Rosja](#).
Recenzja: Robert J W Evans. 2010. *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*. Vol 59, nr 2 (s 230-232).
Recenzja: Patrick Heinrich. 2009. *International Journal of the Sociology of Language*. Vol 200 (s 209-211).
Recenzja: Miroslav Hroch. 2012. *Slovo a slovesnost*. Nr 1 (s 63-70). Prague, Czech Republic.
Recenzja: Krzysztof Jaskułowki. 2011. *Polityka językowa nacjonalizmu* (s 229-232). *Sprawy Narodowościowe*. Vol 34.
Recenzja: Balázs Kiss. 2009. *Nemzeti és nyelvi sokszínűség Közép-Európában* (s 197-201). *Szemle*. Nr 3. Budapest, Hungary.
Recenzja: Tove Malloy. 2009. *Nations and Nationalism*. Vol 15, nr 4 (s 727-729).
Recenzja: Michael Moser. 2012. *Die Welt der Slaven*. Vol 57 (s 399-404).
Recenzja: Christian Preusse. 2009. *Language and History*. Vol 52, nr 1 (s 148-150).
Recenzja: Timothy Snyder. 2010. *European Romance: Does Language. 'Solidarity Through the Written Word,' Inspire Nationalism?* (s 10-11). *The Times Literary Supplement*. 26 luty.
Recenzja: Bernard Spolsky. 2010. *Language Policy* (3 pp). 12 maj. DOI 10.1007/s10993-010-9168-1.
Recenzja: Peter Thaler. 2010. *European History Quarterly*. Vol 40, nr 4 (s 730-731).
Silesia and Central European Nationalisms: The Emergence of National and Ethnic Groups in Prussian Silesia and Austrian Silesia, 1848-1918 (Ser: Central European Studies; Foreword by Professor Charles W. Ingrao). 2007. West Lafayette, IN: Purdue University Press, 386 s; [ISBN 978-1-55753-371-5](#) & [ISBN 1 5753 371 7](#).
Recenzja: Elizabeth A Drummond. 2008. *Austrian History Yearbook*. Vol 39 (s 213-214).
Recenzja: James Bjork. 2008. *The Journal of Modern History*. Vol 80, nr 4 (s 954-956).
Polsko-angielsko-niemiecki glosariusz regionalny / The Polish-English-German Regional Glossary. 2006. Zabrze: NOS, 160 s; [ISBN 978-83-60540-53-4](#).
Polsko-angielsko-niemiecki glosariusz regionalny Województwa Opolskiego / The Polish-English-German Glossary of the Regional Terminology of the Opole Voivodeship. 2004. Opole: Oficyna Piastowska, 130 s; [ISBN 83-89357-18-6](#).
The Szlonzoks and Their Language: Between Germany, Poland and Szlonzokian Nationalism. 2003. Florencja, European University Institute: Working Papers Series of the Department of History and Civilization (HEC 2003/1), 50 s. [3].
The Dynamics of the Policies of Ethnic Cleansing in Silesia During the Nineteenth and Twentieth Centuries (research work). 2000. Prague: Research Support Scheme, 710 s. <http://e-lib.rss.cz>; <http://e-lib.rss.cz/diglib/pdf/17.pdf>. <http://rss.archives.ceu.hu/archive/00001016/01/17.pdf>
Redakcja prac zbiorowych w języku angielskim
Wraz z K. Jaskułowkim, red. 2009. *Nationalisms Today*. Oxford & Bern: Peter Lang.
Recenzja: Piotr Cichocki. 2011. *Przegląd Zachodni*. Nr 3.
Wraz z Wojciechem Bursztą & Sebastianem Wojciechowskim, red. 2006. *Nationalisms Across the Globe: An Overview of Nationalisms in State-Endowed and Stateless Nations* (Vol. 2: The World). Poznań: Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, 558 s; [ISBN 83-87653-51-9](#) & [ISBN 83-87653-41-2](#).
Wraz z W Bursztą & S Wojciechowskim, red. 2005. *Nationalisms Across the Globe: An Overview of Nationalisms in State-Endowed and Stateless Nations* (Vol 1: Europe). Poznań: Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, 502 s; [ISBN 83-87653-51-9](#) & [ISBN 83-87653-41-1](#).
Współpraca w redakcji i pisaniu: Karl Cordell, red. 2000. *The Politics of Ethnicity in Central Europe*. London: Macmillan and New York: St Martin's Press. [ISBN 0-333-73171-9](#).

Książki w języku polskim

- Maski i twarze nacjonalizmu*. 2008. Zabrze, Poland: NOS, 284 s; [ISBN 978-83-60540-84-8](#).
Recenzja: Ryszard Kaczmarek. 2010. *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung* (s 445-447). Marburg: Herder-

Institut.<http://www.recensio.net/rezensionen/zeitschriften/zeitschrift-fur-ostmitteleuropa-forschung-zfo/59-2010/3/ReviewMonograph405470615/@@generate-pdf-recension?language=de>

O Schlonzsku i nacjonalizmie. 2008. Zabrze: NOS, 148 s; ISBN 978-83-60540-60-2.

Recenzja: Gediminas Kazėnas. 2011. Lenkijos tautinė politika Silezijoje (s 59-63). *Istorija*. Vol 83, nr 3. Wilno. http://www.istorijoszurnalas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=394&Itemid=394.

Uwag kilka o dyskryminacji Ślązaków i Niemców górnośląskich w postkomunistycznej Polsce. 2007. Zabrze: NOS, 28 s; ISBN 978-83-60540-68-8.

Schlonszko: Horní Šlezsko, Oberschlesien, Górny Śląsk. Esej o regionie i jego mieszkańcach (2gie wydanie, przejrane i poszerzone). 2006. Zabrze, Poland: NOS, 148 s; ISBN 978-83-60540-51-0.

Recenzja: Anon. 2010. *The Sarmatian Review*. Wrzesień (s 1530).

Recenzja: Svetlana Antova. 2007. *Bulgarian Ethnology / Bulgarska etnologia*. Nr 4 (s 120-121).

W bżuhu wieloryba (z Przedmową Profesora Wojciecha J Burszty. 2006. Toruń: Wydawnictwo A Marszałek, 305 s; ISBN 978-83-7441-383-1.

Schlonszka mowa. Język, Górny Śląsk i nacjonalizm (Vol II). 2006. Zabrze: NOS, 151 s; ISBN 83-919589-2-2.

Schlonszka mowa. Język, Górny Śląsk i nacjonalizm (Vol I). 2005. Zabrze: NOS, 187 s; ISBN 83-919589-2-2.

Recenzja: Kai Struve. 2006. *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*. Nr 4. Marburg: Herder-Institut (s 611-613). http://www.herder-institut.de/rezensionen/2006_55_611_613.pdf

Recenzja: Kai Struve. 2007. Recenzjo Instituta Herdera (s 26-27). *Ślůnsko Nacyjo*. Nr 5. Zabrze: NOŚ.

Recenzja: Jerzy Tomaszewski. 2007. Czy istnieje naród śląski? (s 280-283). "Przegląd Historyczny". Nr 2. Warszawa: DiG i Uniwersytet Warszawski.

Recenzja: Jerzy Tomaszewski. 2007. Czy istnieje naród śląski? (s 8-12). 2007. *Ślůnsko Nacyjo*. Nr 12. Zabrze: NOŚ.

Schlonszko: Horní Šlezsko, Oberschlesien, Górny Śląsk. Esej o regionie i jego mieszkańcach. 2001. Elbląg: Elbląska Oficyna Wydawnicza, 108 s; ISBN 83-913452-2-X.

Recenzja: Andreas R Hofmann. 2002. *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*. Nr 2. Marburg, Germany: Herder-Institut (s 311).

Recenzja: Anon. 2002. Esej o naszym regionie [An Essay on Our region] (p 4). *Głos Ludu. Gazeta Polaków w Republice Czeskiej*. Nr 69, 11 czerwiec. Ostrava: Vydavatelství OLZA.

Recenzja: Walter Źelazny eo: Walter Źelazny. 2003. Niech żyje śląski lud [Long Live the Silesian People] (pp 219-223). *Sprawy Narodowościowe*. Nr 22. Poznań: Zakład Badań Narodowościowych PAN.

Wydawnictwa na temat Unii Europejskiej i integracji europejskiej (informator bibliograficzny). 1997. Opole: Pełnomocnik Wojewody Opolskiego do Spraw Integracji Europejskiej, 82 s.

---

http://pl.wikipedia.org/wiki/Tomasz_Kamusella, http://en.wikipedia.org/wiki/Tomasz_Kamusella,
<http://edu.gazeta.pl/edu/h/Tomasz+Kamusella>